

Anna Rantasila

Anna Rantasila, YTM, viestintä-
tieteiden tiedekunta, Tampereen
yliopisto

TAHMAISET AFFEKTIT

Fukushima Daiichin ydin- onnettomuus YLE:n uutisoinnin verkkokommenteissa

Maaliskuussa 2011 suomalainen uutisyleisö sai päivästä toiseen nähdä ja lukea raportteja ja asiantuntijoiden arvioita siitä, mitä 8000 kilometrin päässä Japanissa Fukushima Daiichin ydinvoimalassa tapahtui. Uutisointi kirvoitti vilkasta verkkokeskustelua, jonka affektiiviset intensiteetit kietoutuivat sekä asiantuntijoiden että muiden kommentteissa esiintyvien hahmojen ympärille. Artikkelitarkastelee Yleisradion verkkosivujen Fukushima-uutisten kommentointia affektin näkökulmasta ja pyrkii tekemään näkyväksi verkkokeskustelujen affektiivista dynamiikkaa voimakkaita tunteita herättäneen tapausesimerkin kautta.

Johdanto

Verkkokeskusteluiden affektiivista dynamiikkaa koskevaa tutkimusta on viime vuosina esitelty laajasti sekä kotimaisissa että kansainvälisissä median ja viestinnän alan julkaisuissa (ks. esim. Nikunen & Pantti 2017; Oikkonen 2017; Pantti 2016; Nikunen 2015; Paasonen 2014; 2015; Papacharissi 2002; 2014). Aikaisempi tutkimus verkkokeskusteluista on osoittanut, että niin yhteiskunnalliset ja politisoituneet aiheet, kuten esimerkiksi maahanmuutto tai rokotukset, kuin pintapuolisesti ajateltuna arkiset aiheet, kuten auton renkaiden vaihto, herättävät verkossa hyvin intensiivistä ja polarisoitunutta keskustelua (Nikunen & Pantti 2017; Zummo 2017; Pantti 2016; Rost & al. 2016; Nikunen 2015; Paasonen 2014).

Affektin käsite on edellä mainittujen ja lukuisten muiden aikaisempien tutkimusten perusteella osoittautunut oivalliseksi työkaluksi verkottuneen viestinnän ja siinä vaikuttavien voimien ja niiden suhteiden tutkimiseen, olipa kyse ihmisten välisestä viestinnästä tai ihmisen ja teknologian välisestä suhteista verkottuneilla viestinnän alueilla. Affektin käsitteen kautta on mahdollista analysoida niitä verkkokeskustelun piirteitä, jotka rationaalista debattia korostavasta näkökulmasta tehdyssä tutkimuksessa saattaisivat rajautua pois tai tulla kuitatuksi huonona argumentaationa (Paasonen 2014,

30; Papacharissi 2002; Koivunen 2008), sillä kuten Paasonen (2014, 24; 2015, 28–30) huomauttaa, tunteiden ryöpsähtely on ollut oleellinen osa verkkokeskusteluiden dynamiikkaa internetin alkuaajoista saakka (ks. myös esim. Rheingold 2000; Rost & al. 2016).

Suurimmassa osassa aikaisemmista sekä affektinäkökulmasta että muista lähtökohdista tehdyistä verkottunutta julkisuutta, eli internetin eri areenoilla käytävää julkista keskustelua tarkastelevista tutkimuksista huomio on suuntautunut ennen kaikkea erilaisten sosiaalisen median palveluiden, erityisesti Twitterin ja Facebookin, kautta syntyneiden ilmiöiden ja niiden affektiivisen dynamiikan tarkasteluun (esim. boyd 2010; Paasonen 2014; Papacharissi 2014). Perinteisempien verkkokeskustelun paikkojen kuten keskustelufoorumeiden tai erityisesti valtavirran median kommenttipalstojen tutkimus on sen sijaan jäänyt 2010-luvulla vähemmälle (Kangaspunta 2016, 24–25).

Vastaan tähän tutkimusvajeeseen lähestymällä verkottuneen julkisuuden affektiivista dynamiikkaa globaalien uutistapahtuman, maaliskuussa 2011 tapahtuneen Fukushima Daiichin ydinvoimalaonnettomuuden, kautta tutkimalla Yleisradion (jatkossa YLE) verkkosivuilla onnettomuudesta julkaistuja uutisia ja niistä kirjoitettuja lukijakommentteja. Fukushima Daiichin onnettomuus uutisten kommentointi tarjoaa erityislaatuisen mahdollisuuden tarkastella verkkokeskustelun affektiivista dynamiikkaa ja siinä avautuvia intensiteettien vaihteluita, sillä ydinvoimalaonnettomuuden kaltaisen globaalien, paljon erilaisia mielikuvia herättävän uutistapahtuman avulla on mahdollista tarkastella sekä affektin hetkellisiä, reaktiivisia ulottuvuuksia että avata samojen reaktioiden sosiaalis-kulttuurillis-historiallisia taustakytkeitä myös yleisemmällä tasolla (Ahmed 2004, 91, 194–195; Oikkonen 2017; Wetherell 2012; ks. myös Pantti & al. 2012).

Vaikka Fukushima Daiichin ydinvoimalaonnettomuudesta on tätä artikkelia kirjoittaessa yli seitsemän vuotta, artikkelin empiirisen aineiston kautta on mahdollista tehdä yhtäältä päätelmiä siitä, millaiset erilaiset voimat mahdollisesti ohjasivat suomalaista politisoitunutta verkkokeskustelua vuonna 2011 ja toisaalta tarkastella affektin teoreettisia ulottuvuuksia verkkokeskusteluiden tutkimuksessa. Artikkelin kiinnittyy täten teoreettiselta otteeltaan media-tutkimuksen kulttuurintutkimukseen suuntautuneeseen haaraan kahdelta suunnalta: yhtäältä affektin teoretisointia hyväksikäyttävän analyysiotteensa ja toisaalta kulttuurintutkimuksellisesti suuntautunutta internetin ja median tutkimusta hyödyntävän teorian kautta.

Täten artikkelin tutkimuskysymys on: miten affektiivinen intensiteetti muodostuu ja suuntautuu Fukushima Daiichin ydinonnettomuutta koskevien uutisten kommentteissa YLE:n verkkosivulla, ja muodostuuko kommentteihin nk. ”tahmaisia kiinnekohtia”? Tutkimuskysymykseen vastatakseni analysoin laadullisilla menetelmillä YLE:n verkkosivuilla maaliskuussa 2011 julkaistuja, Fukushima Daiichin ydinvoimalaonnettomuutta käsitteleviä uutisjuttuja, joihin oli avattu kommentointimahdollisuus. Esittelen analyysimetodiani tarkemmin alla.

Kaikkiaan YLE julkaisi maaliskuussa 2011 verkkosivuillaan Japanin maanjäristyksestä, tsunamista ja ydinvoimalaonnettomuudesta 304 juttua, joista 59:ään verkkosivujen ylläpito oli avannut kommentointimahdollisuuden. Näistä jutuista 24 käsittelee Fukushiman ydinonnettomuutta tai sen vaikutuksia Suomeen. Fukushiman onnettomuutta käsittelevät uutiset saivat hyvin vaihtelevan määrän kommentteja. Eniten (198 kappaletta) keräsi Säteilyturvakeskuksen (jatkossa STUK) pääjohtaja Jukka Laaksosen haastattelu (YLE Uutiset 16.3.2011, ”STUKin pääjohtaja arvostelee kovin sanoin Japanin

pelastustoimia”), ja kolme muutakin juttua keräsi yli sata kommenttia (YLE Uutiset 13.3.2011, 146 kommenttia; YLE Uutiset 14.3.2011a, 137 kommenttia; YLE Uutiset 14.3.2011b, 101 kommenttia). Toisaalta seitsemän juttua 24:stä sai alle kymmenen kommenttia, ja koko otoksen kommenttien lukumäärän keskiarvo on 45. Eniten juttuja avattiin kommentoitavaksi 15.3.2011, jolloin kommentoitavia juttuja oli kuusi. Sekä 14.3. että 16.3. Fukushima onnettomuutta käsitteleviä juttuja avattiin kommentoitavaksi neljä.

Ulkomaat 14.3.2011 klo 4:35 | päivitetty 6.6.2012 klo 11:46

Fukushiman ydinvoimalassa toinen räjähdys

Fukushiman ydinvoimalassa on sattunut maanantaiaamuna uusi räjähdys ja voimalasta nousee valkoista savua, kertoo Japanin yleisradio NHK. Savu tulee maanjäristyksessä vahingoittuneen ykköslaitoksen kolmosreaktorista. Voimalayhtiö Tepcon mukaan reaktori ei olisi vahingoittunut räjähdyksessä.

JUTSET > TEEMAT > VAALIT 2011

Vaalit 2011 13.3.2011 klo 12:04 | päivitetty 6.6.2012 klo 11:48

Katainen toivoo malttia ydinvoimakeskusteluun

Kokoomuksen puheenjohtajan Jyrki Kataisen mielestä on ennen aikaista lähteä vetämään johtopäätöksiä Japanin Fukushima onnettomuudesta. Katainen toivoo, ettei Japanin luonnonkatastrofia yritettäisi hyödyntää lyhytkatseisesti kotimaan politiikassa.

- Olisi järkevää, ettei hypitä haudoilla ennen kuin on saatu tietää, mitä oikeasti on tapahtunut ja mitä ei ole. Katainen sanoi sunnuntai kokoomuksen Tallinnaan suuntautuneella risteilyllä.

Kataisen mukaan säteilyturvakeskus pystyy parhaiten arvioimaan ydinvoiman turvallisuuteen liittyvät kysymykset.

- Suomessa ydinvoimaratkaisut on tehty kymmenien vuosien saatossa hyvin vastuullisesti ja viranomaiset ovat tehneet riskiarviot, Katainen sanoi.

Lähteet: YLE Uutiset

LUE MYÖS

[Kommentoidaan!](#) 29.1.2010

Kuvakaappauksia YLE:n maaliskuussa 2011 verkkosivuillaan julkaisemista Fukushima Daiichin onnettomuutta käsittelevistä uutisista, joiden kommentteja tässä artikkelissa analysoidaan.

Ulkomaat 15.3.2011 klo 5:05 | päivitetty 6.6.2012 klo 11:55

Fukushiman nelosreaktorin ydinjäte taivasalla - säteilyn määrä vaarallinen

Japanin Fukushima ydinvoimalasta vastaava Tepco sanoo, että ydinvoimalan nelosreaktorin käytetty ydinpolttoaine on osittain paljaana. Japanin viranomaisten mukaan säteilyn määrä on kohonnut ihmiselle vaaralliseksi. Räjähdys vaurioitti jätteen suojausta, jossa on kaksi aukkoa.

Ulkomaat 16.3.2011 klo 12:18 | päivitetty 6.6.2012 klo 12:03

STUKin pääjohtaja arvostelee kovin sanoin Japanin pelastustoimia

Säteilyturvakeskuksen pääjohtaja Jukka Laaksonen arvostelee Japanin ydinvoimaonnettomuuden pelastustoimia.

Aineiston analyysissä hyödynnän sekä Paasosen (2014, 24; 2015, 27–42) esittelemää lähestymistapaa, joka keskittyy verkkokeskustelun sellaisten piirteiden erittelyyn, jotka tavalla tai toisella pyrkivät vaikuttamaan keskustelun affektiivisiin intensiteetteihin, että Oikkosen (2017, 685–686) analyysiotetta, jossa tarkastelun kohteeksi nousevat myös verkkokeskusteluissa ja uutisissa rakentuvat narratiivit ja niiden taustalla vaikuttavat kulttuurisesti jaetut mielikuvat (ks. myös Jasanoff ja Kim 2009).

Tahmaiset affektit kulttuurisessa vuorovaikutuksessa

Sovellan artikkelissa Oikkosen (2017, 683) ja Paasosen (2014, 24) näkemyksiä siitä, että kulttuurisesti jaetun viestinnän kontekstissa affekti ja tunne sekä niiden erilaiset representaatiot ovat hyvin vaikeita erottaa toisistaan. Toisin sanoen, kun tämän artikkelin yhteydessä puhun affektista, viitataan sillä sekä kehollisiin, diskursiivisesti jäsentymättömiin intensiteetteihin ja niiden vaihteluihin että diskursiivisesti ilmaistuihin, nimettyihin tunteisiin (Oikkonen 2017, 683, 697). Affektia ja tunnetta voi teorian tasolla käsitellä erillisinä, mutta arjen kokemusten tasolla ne liukuvat toistensa yli, sekoittuvat ja tarrautuvat toisiinsa jatkuvassa vuorovaikutuksessa (Ahmed 2010a, 32; Paasonen 2014, 25; Oikkonen 683, 697). Tiedostan, että tunne ja emotio on myös mahdollista erottaa toisistaan, mutta tässä artikkelissa käsittelen niitä yhdessä.

Pohjaan näkemykseni affektista ennen muuta Sara Ahmedin (2004; 2010a; 2010b) tulkintaan, jonka mukaan affekti on yhtäältä sekä kehollista ja subjektiivista että kulttuurisesti ja sosiaalisesti jaettua (ks. myös Wetherell 2012). Ahmedin mukaan affektiivisuus on vuorovaikutusta kehojen, kuvien, tekstien, ajatusten, muistojen ja opittujen asioiden välillä (2004, 4–16; 2010a, 32–33; ks. myös Paasonen 2014, 24–25). Hän esittää, että affektin diskursiivinen ilmaisu ei ole irrallaan kielen performatiivisuudesta, vaan tunteen nimeäminen edellyttää usein tunteen tuntijan ja kohteen erottelua, ja sitä kautta erilaisen sosiokulttuuristen valtasuhteiden määrittelyä (2004, 13–14, 194; 2010a, 32–33). Kun esimerkiksi Fukushima ydinvoimalaonnettomuuden seurauksia Suomen ydinvoimateollisuudelle käsittelevän jutun otsikko ilmoittaa, että ”Loviisa pelkää Japanin vaikutuksia ydinvoimapäätöksiin” (YLE Uutiset 15.3.2011), Loviisan kaupungista tuotetaan paitsi ihmisyksilön tavoin kokeva taho, se luodaan myös otsikon lukijan tunteen kohteeksi (Ahmed 2004, 13). Pelon aiheuttajaksi otsikossa asemoidaan Japani, joka hahmottuu asiaksi, jota pelätä (emt.).

Verkkokeskustelujen affektiivisen dynamiikan tutkimuksen kannalta olennaista Ahmedin affektinäkömyksessä on hänen ajatuksensa affektin tahmaisuudesta ja kierrosta (2004, 44–45, 90–92, 194–195). Ahmed (2004, 45) esittää, että affekti toimii eräänlaisena pääomana, jonka arvo on riippuvainen merkien ja kohteiden kierrosta: mitä enemmän merkki kiertää, sitä affektiivisempi siitä tulee. Tahmaisuus ei kuitenkaan ole kohteen ominaisuus, vaan affektiivinen tahma tarttuu vuorovaikutuksessa toisten kohteiden kanssa. Kiertäessään kohteesta tulee tahmainen, ja mitä tahmaisempi se on, sitä voimakkaammin affekti siihen tarrautuu (Ahmed 2004, 46, 91, 194–195; Ahmed 2010a, 32–33). Lisäksi asiat tulevat tahmaisemmiksi kohdatessaan muita tahmaisia asioita. Toisin sanoen tahmaisuus voidaan käsittää sekä asialle annetuksi huomioksi, että asioita yhteen vetäviksi miellelyhtymiksi (Ahmed 2004, 91).

Asetelma toimii eräänlaisena itseään ruokkivana spiraalina, sillä mitä affektiivisempi kohde on, sitä tahmaisempi siitä tulee, ja se kerää lisää affektiiv-

visuutta itseensä (Ahmed 2004, 91; Paasonen 2014, 25–26). Yllä esittämässäni otsikkoesimerkissä ”Loviisa pelkää Japanin vaikutuksia ydinvoimapäätöksiin” (YLE Uutiset 15.3.2011) pelko tarrautuu Japaniin. Lisäksi otsikon ”Japani” on jo itsessään tahmainen, sillä koko valtioon viittaavaan sanaan on implisiittisesti liitetty ajatus Fukushima Daiichin ydinonnettomuudesta ja sen mahdollisista vaikutuksista muualla maailmassa. Fukushiman ydinonnettomuudesta tulee toisin sanoen Japanin konnotaatio eli sivumerkitys. Asiasta voi tulla tahmainen myös toiston kautta (Ahmed 2004, 91–95; Nikunen 2015). Toisto muodostaa yhteyksiä tahmaisten asioiden välille, mutta se voi myös estää uusia merkityksiä tarrautumasta asioihin (Ahmed 2004, 91). Jos esimerkiksi pakolaisiin viitataan toistuvasti tulvana, tulee tulvivuudesta, hallitsemattomuudesta osa pakolaisuutta (Ahmed 2004, 91; ks. myös Nikunen 2015; Nikunen & Pantti 2017).

Osana verkkokeskusteluiden affektiivista dynamiikkaa keskusteluiden intensiteetti voi myös keskittyä keskusteluun osallistuvien tai siinä muuten mukana olevien hahmojen ympärille, tehden näistä hahmoista keskustelun tahmaisia kiinnekohtia, joiden läsnäolo suuntaa keskustelun intensiteettiä ja dynamiikkaa. Lisäksi näyttää siltä, että paljon kommentteja (tai Facebookin ja Twitterin tapauksessa tykkäyksiä) keräävät verkkokeskustelut ovat affektiivisesti tahmaisempia niiden saaman huomion takia kuin keskustelut, jotka keräävät vain vähän kommentteja. Tämä tahmaisuus omalta osaltaan tuottaa ja ylläpitää muiden keskustelijoiden kiinnostusta aiheeseen (Paasonen 2014, 24; Paasonen 2015, 28–30, passim.).

Edellä hahmotellun perusteella tarkoitan tässä artikkelissa *affektiivisella intensiteetillä* sitä (Paasonen 2014, 24–25; Oikkonen 2017, 683), miten affekti virtaa, tarrautuu ja asettuu suhteisiin YLE:n uutisista käydyissä verkkokeskusteluissa kiertävien merkitysten ja tulkintojen kanssa. *Affektiivisella dynamiikalla* puolestaan viitataan siihen, miten verkkokeskusteluissa tuotetaan, suunnataan tai ohjataan affektiivisia intensiteettejä, eli mihin suuntaan keskustelun lukijoiden ja siihen osallistujien huomiota halutaan suunnata ja mistä heidän halutaan vaikuttuvan (ibid.). Havainnollinen esimerkki ovat verkkokeskustelun sanavalinnat: se, millaisilla sanoilla kommentoijat viittaavat kanssaan eri mieltä oleviin, tai esimerkiksi kommentoitavassa uutisessa esiintyviin henkilöihin, kertoo siitä, millaisia miellelyhtymiä ja tunteita he haluavat muissa herättää – tai hillitä.

Tarkastelen tässä artikkelissa alla esittelemäni affektiivisen tahmaisuuden käsitteen avulla erityisesti sitä, miten verkkokeskustelijat omissa kommentissaan tuottavat ja suuntaavat keskustelun affektiivista intensiteettiä ja dynamiikkaa.

YLE:n Fukushima-verkkouutisoinnin kommentointi analyysin kohteena

YLE:n verkkouutiset valikoituivat artikkelissa esiteltävän tutkimuksen aiheistoksi, sillä olen kiinnostunut siitä, miten affektiivisuus toimii ja ilmenee verkottuneessa julkisessa keskustelussa Fukushima Daiichin ydinvoimalaonnettomuuden kaltaisissa globaaleissa kriisitilanteissa. YLE:n verkkosivujen kommentointiominaisuus on myös kiehtova kulma verorahoin tuetun julkisen palvelun mediayhtiön tuottamaan julkisen keskustelun verkottuneeseen tilaan: yhtäältä YLE päätti, mihin verkkouutisiin kommentointi avattiin ja milloin se suljettiin, ja keskustelulle annettiin suhteellisen tiukat raamit (YLE 2010). Toisaalta kommentointi onnistui nimimerkin takaa, eikä se tuolloin

vaatinut sivujen käyttäjäksi rekisteröitymistä (vrt. YLE Uutiset 2017). Tämä tarjoaa mielenkiintoisen kontrastin suurimmalle osalle verkkokeskusteluiden affektiivista dynamiikkaa koskevalle tutkimukselle, joka käsittelee pääosin Facebookin ja Twitterin kaltaisia hyvin löyhästi, jos lainkaan, moderoituja eli valvottuja julkisia keskusteluita. Vaikka aineisto on kerätty seitsemän vuotta sitten, sen analyysi tarjoaa mahdollisuuden teoretisoida verkkokeskusteluiden affektiivista dynamiikkaa ja siihen vaikuttavia tekijöitä tavoilla, jotka ovat relevantteja verkon erilaisilla alustoilla käytävää, affektiivisesti ryöpsähtelevää julkista keskustelua ajatellen, joka ilmiönä on tuskin katoamassa.

Keräsin aineiston jutut kommentteineen YLE:n verkkosivuilta syksyllä 2014. Koostin kommentit tekstimuotoisiin taulukoihin, joissa anonymisoin ne antamalla jokaiselle kommentille juoksevan numeron alkaen ensimmäisenä jutun alla näkyneestä kommentista. Mikäli kommentteissa viitattiin toisten kommenttien nimimerkkeihin, korvasin tämän vastaavalla numerolla. Lisäksi järjestin aineistoa sekä juttujen julkaisuaikajankohdan että kommenttien määrän mukaan selvittääkseni, vaihteliko päivässä kommentoitavaksi avattujen juttujen määrä ja juttujen saamien kommenttien määrä eri päivinä.

Yllä kuvatulla analyttisellä prosessilla pyrin pääsemään kiinni verkkokeskusteluissa mahdollisesti esiintyviin ja niiden affektiiviseen dynamiikkaan vaikuttaviin kulttuurisesti vakiintuneisiin tapoihin, joilla esimerkiksi ydinvoimasta keskustellaan (Weart 2012; Jasanoff & Kim 2009). Vaikka analyysini päämielenkiinnon kohteena ovatkin tavat, joilla keskusteluissa kierrätetään ja suunnataan affektiivisia intensiteettejä, esitän, että käytetyt ilmaisut eivät valikoidu tyhjistä, vaan ne kietoutuvat kulttuurisesti ja historiallisesti jaettuun käsitykseen ihmisestä, yhteiskunnasta ja luonnosta. Lisäksi, kuten Ahmed (2004, 46) huomauttaa, toistolla on merkittävä rooli siinä, millaiset ilmaisut tarttuvat kierteisiin hahmoihin ja millaisia tunteita ne alkavat vetää puoleensa.

Analyysini eteni siten, että luin lähilukuna sekä uutisjutun että siihen annetut kommentit useita kertoja kiinnittäen jokaisella lukukerralla huomiota tekstien eri osiin. Ensimmäisellä lukukerralla merkitsin juttuihin ja kommentteihin kaikki selkeät tunnesanat, adjektiivit, metaforat ja metonymiat (vrt. Ahmed 2004, 12). Toisella kerralla kiinnitin huomioni siihen, millaisia sanoja sekä uutisissa että kommentteissa käytettiin viittaamaan ihmisiin ja toimijoihin niin tekstien sisällä kuin niiden ulkopuolella. Samalla tavoin panin merkille, miten teksteissä viitattiin Fukushima ydinonnettomuuteen tai muihin tapahtumiin. Näin onnistuin erittelemään, millaisia mielleyhtymiä teksteissä muodostui ihmisistä, muista toimijoista ja onnettomuudesta itsestään (vrt. Oikkonen 2017).

Kolmannella lukukerralla keskityin siihen, millaisella tyylillä kommentit oli kirjoitettu ja esiintyikö kommentteissa Paasosen (2014, 24) erittelemiä elementtejä, kuten nimittelyä tai provosointia, jotka voisi tulkita yritykseksi suunnata keskustelujen affektiivista intensiteettiä. Neljännellä kerralla puolestaan tarkastelin sitä, millaisen kokonaisuuden kommentit muodostivat, ja kiinnitin huomiota siihen, miten kommentoijat viittasivat sekä kommentoinnin kohteena olevaan uutiseen että aikaisempiin kommentteihin ja kommentoijiin, eli millainen kommenttiketjun sisäinen dynamiikka oli. Viidennellä lukukerralla kiinnitin huomioni siihen, oliko kommentteissa toistuvia elementtejä, ja millaisissa yhteyksissä nämä toistuvat elementit esiintyivät. Erityisesti olin kiinnostunut siitä, oliko toistuvien elementtien joukossa viittauksia ihmisryhmiin, yksittäisiin ihmisiin tai organisaatioihin.

Lähiluvun lisäksi pyrin hahmottelemaan analysoitujen uutisten ja kommenttien sisällä rakentuvaa tarinaa Fukushima Daiichin ydinvoimalaonnetto-

muudesta. Erittelin uutisjutuissa ja kommenteissa esiintyviä viittauksia muihin kulttuurisiin ilmiöihin, sekä mielikuvia ja miellelyhtymiä, joita teksteissä rakennettiin. Näiden perusteella hahmottelen esille laajempaa kulttuurista maisemaa, johon uutisten ja kommenttien affektiiviset intensiteetit suhteutuvat ja kiinnittyvät.

Yllä kuvatun lähiluvun ja erittelyn tarkoituksena oli nostaa kommentteista esiin elementtejä, jotka aikaisemman tutkimuksen perusteella voivat antaa vihjeitä tekstien affektiivisista intensiteeteistä ja niiden välisistä tahmaisista yhteyksistä. Aikaisemman tutkimuksen perusteella olisi esimerkiksi syytä olettaa, että keskustelu kommenteissa oli hyvin todennäköisesti riitaisaa ja kahtiajakautunutta, ja että keskusteluiden sävy oli negatiivista (Nikunen & Pantti 2017; Zummo 2017; Pantti 2016; Rost & al. 2016; Nikunen 2015; Paasonen 2014). Alla esittelemieni analyysitulosten perusteella keskustelu Fukushima ydinonnettomuudesta YLE:n verkkosivuilla sisälsi aikaisemmissa tutkimuksissa havaittuja elementtejä, mutta sillä oli myös omat erityispiirteensä.

Ydinturmakeskustelun poliittiset ja affektiiviset jakolinjat

Tutkimukseni otoksen 24 uutisjuttua jakautuvat tarkastellulle ajanjaksolle varsin epätasaisesti. Ensimmäinen kommentoitavaksi avattu juttu, ”Paine nousee Japanin turmaydinvoimalassa – tuhansia evakuoitu”, julkaistiin perjantaina 11.3.2011 kello 14.09 Suomen aikaa, noin seitsemän tuntia sen jälkeen, kun voimakkuudeltaan yhdeksän magnitudin maanjäristyksen nostattama tsunami oli osunut Fukushima Daiichin ydinvoimalaan Japanin koillisrannikolla (YLE Uutiset 2011). Muita turmavoimalaa käsitteleviä juttuja ei tuona päivänä avattu kommentoinnille. Samoin sekä lauantaina 12.3. että sunnuntaina 13.3. kommentoinnille avattiin vain yksi juttu, mutta sunnuntain juttu ”Katainen toivoo malttia ydinvoimakeskusteluun” (YLE Uutiset 13.3.2011 klo 12.04) sai 146 kommenttia, toiseksi eniten koko otoksessa. Suurin osa otoksen jutuista ja kommentteista tuotettiin maaliskuun 14. ja 17. päivän välisenä aikana, ja kommentointi hiipui pian sen jälkeen. Maaliskuun 18. ja 31. päivän välisenä aikana kommentointi avattiin vain neljään juttuun, joista kaikki saivat alle kymmenen kommenttia.

Kommenteissa ei niitä kerättäessä ollut näkyvissä muuta aikatietoa kuin kommentin julkaisemispäivämäärä, mutta kommentointi vaikuttaa tapahtuneen ryöpsäyksittäin. Esimerkiksi kaikkiin neljään yli sata kommenttia saaneeseen juttuun (YLE Uutiset 13.3.2011; YLE Uutiset 14.3.2011a; YLE Uutiset 14.3.2011b; YLE Uutiset 16.3.2011) jätettiin valtaosa kommentteista saman päivän aikana. YLE:n kommentointiohjeen (YLE 2010) mukaan kommentteja julkaistiin arkisin aamun kello puoli kahdeksan ja illan kello kymmenen välisenä aikana ja viikonloppuisin puolesta päivästä iltakymmeneen. Esimerkiksi aineiston kaksi kommentoiduinta juttua, 13.3. julkaistun silloisen valtiovarainministeri Jyrki Kataisen haastattelu ja 16.3. julkaistun STUK:n pääjohtaja Jukka Laaksosen haastattelu, julkaistiin noin puolilta päivin. Kataisen haastattelun tapauksessa kommentteja olisi ennen kommentointiajan päättymistä jätetty tuolloin liki 15 kappaletta tunnissa, ja Laaksosen haastattelun tapauksessa lähes 20 kommenttia tunnissa, jos kommentteja olisi tullut tasaisesti.

Ydinonnettomuus uutisoinnin kommentoinnin yleinen sävy oli aikaisempiin nettikommentointia koskeneisiin tutkimuksiin (esim. Kangaspunta 2016; Paasonen 2014; 2015; Pantti 2016; Zummo 2017) verrattuna jonkin verran hiljelympää: vaikka viestit oli kirjoitettu puhekieliseen tyyliin, niissä oli hyvin

vähän esimerkiksi kiroilua, vaikka kommentoijat käyttivät välillä voimakkaakin ilmaisuja kuvaillessaan esimerkiksi turhautumistaan Fukushima onnettomuutta koskevaan uutisointiin tai toisiin kommentoijiin. Kommenttitekstien rakenne oli enimmäkseen selkeä ja napakka. Myös monille verkkokeskusteluille tyypillinen häiriökäyttäytyminen kuten floodaus, eli yhden käyttäjän nopeasti peräjälkeen syyttämät viestit, tai tahallinen räikeä provosointi loistivat kommenteista poissaolollaan, samoin kaikenlainen meemimateriaali (vrt. esim. Paasonen 2014; 2015; Pantti 2016) – lukuun ottamatta toistuvia viittauksia Eppu Normaalin ydinvoimakriittiseen *Suomi-ilmiö*-kappaleeseen (1980).

Vaikka keskustelu kommenteissa oli siivompaa kuin aikaisemman tutkimuksen perusteella olisi voinut olettaa, keskustelun negatiivisuus vastasi ainakin osittain aiempia havaintoja. Fukushima Daiichin onnettomuuteen suhtauduttiin kommenteissa vakavasti ja siihen viitattiin muun muassa ”valtavana tragediana”, ”murhenäytelmänä” ja ”maailmanluokan katastrofina”. Kommentoijat sanoittivat tuntemuksiaan ydinonnettomuudesta ennen kaikkea huoleksi ja peloksi.

Useissa kommenttiketjuissa Fukushima tilannetta pyrittiin myös suhteuttamaan voimalaonnettomuuden liikkeelle sysänneiden maanjäristyksen ja tsunamin aiheuttamiin tuhoihin, erityisesti kuolonuhrien määrään. Kommenteissa, joissa tällaista sangen banaalia vertailua tehtiin, pyrittiin usein vakuuttamaan toisia kommentoijia siitä, että tilanne Fukushimassa ei ollut yhteismitallinen maanjäristyksen ja tsunamin kanssa, koska kukaan ei ollut kuollut ydinvoimalaonnettomuuden takia. Näin asian muotoilee Fukushimassa tapahtuneesta toisesta vetyräjähdyksestä kertoneen, 14.3.2011 kello 04.35 julkaistun jutun ”Fukushiman ydinvoimalassa toinen räjähdys” 27. kommentti:

@ [22. kommentin kirjoittaneen kommentoijan nimimerkki]: Niin, kokonainen kaupunki on pyyhkiytynyt mereen, mutta ydinvoimalat seisovat pystyssä. Sehän osoittaa niiden juuri olevan niitä vaarallisimpia.

Ja mitä sitä puhumaan kaupungin 10.000 kuolleesta asukkaasta, kun ydinvoimalan säteilylle on altistunut pari sataa ihmistä.

Zika-virusuutisoinnin affektiivista dynamiikkaa koskevassa tutkimuksessaan Oikonen (2017, 689) esittää, että uhriluvilla ja niiden vertailulla on merkitystä affektiivisten intensiteettien suuntaamisessa. Kuten edellä lainatussa kommentissa, Oikkosen mukaan Zika-uutisoinnissa lukuja vertailemalla pyrittiin rakentamaan käsitystä tapahtuman suuruusluokasta ja merkittävyydestä ja siten ohjaamaan myös tapahtumaan tarrautuvaa affektia.

Maanjäristyksen ja tsunamin kuolonuhrien vertailu Fukushima onnettomuuden aiheuttamiin vahinkoihin kietoutui varsin tiukasti kommentoijien ydinvoimakantoihin, jotka jakoivat keskustelua ehkä melko ennalta-arvattavastikin. Vaikka kommentoijat eivät käyttäneet toisistaan kovin karkeaa kieltä ja viittasivat toisiinsa yksilötasolla vain harvoin, sarkasmin ja vähättelyn kautta toisen kannan alentaminen toistui kommenttiketjusta toiseen. Yllä kuvatun kaltaisten kommenttien lisäksi ydinvoiman kannattajat pyrkivät myös korostamaan omaa teknologista tietämystään ja vähättelemään vastustajiaan. Ydinvoiman vastustajia nimiteltiin muun muassa ”ituhipeiksi”, ”viherpiiper-täjiksi” ja ”hihhuleiksi”, ja ydinvoimaa pidettiin näissä kommenteissa usein länsimaisen elämäntavan kannalta välttämättömänä. Ydinvoiman kannattajat saivat puolestaan lukea olevansa esimerkiksi ”onnettomia ääliöitä” tai ”hulluja porvareita”, joita kiinnostavat ihmisten ja ympäristön hyvinvointia enemmän

taloudelliset voitot. Ydinvoiman vastustajia syytettiin usein pelon ja paniikin lietsonnasta, ja ydinvoiman kannattajia tilanteen vakavuuden vähättelystä.

Kommentoijat kohdistivat sekä ydinvoiman vastustajiin että kannattajiin myös moraalista närkästystä. Useissa kommentteissa ydinvoiman vastustajien, erityisesti vihreiden arvojen kannattajiksi miellettyjen poliitikkojen tai ympäristöjärjestö Greenpeacen edustajien, kuvailtiin toimivan moraalittomasti, häpeällisesti tai hyvän tavan vastaisesti hyödyntäessään Fukushima Daiichin onnettomuutta ydinvoiman vastaisen kantansa edistämiseksi. Ydinvoiman kannattajien sen sijaan koettiin toimivan moraalittomasti suosiessaan teknologiaa, joka pettäessään vaarantaa ihmisten turvallisuuden vuosikymmeniksi, ja josta syntyvä jäte on vaarallista vielä kauan sen jälkeen, kun voimalat ovat sammuneet. Myös ydinvoiman kannattajat hyödynsivät ympäristönäkökulmaa paheksuntansa ilmaisemiseen: ydinvoiman vastustajien koettiin tekevän karhunpalvelus ympäristölle, jos nämä suosivat ydinvoiman sijaan esimerkiksi hiiltä. Vertailut hiilivoiman ja ydinvoiman välillä sisälsivät usein myös edellä ydinonnettomuuden ja tsunamituhojen yhteydessä kuvatun kaltaista kuolonuhrien vertailua, jonka tarkoituksena oli osoittaa hiilen haitallisuus suhteessa ydinvoiman mahdollisiin haittoihin. Vastaavasti ydinvoiman vastustajat käyttivät viittauksia aikaisempiin ydinvoimalaonnettomuuksiin, erityisesti vuonna 1986 nykyisen Ukrainan alueella tapahtuneeseen Tshernobylin onnettomuuteen osoituksena ydinvoiman vaarallisuudesta.

Kommenttien muista tutkituista verkkokeskusteluista poikkeavat piirteet selittynevät todennäköisesti ennen kaikkea YLE:n verkkosivujen kommentointiohjeilla, kommentoinnin aktiivisella valvonnalla ja näiden kahden kautta muodostuneella käytöskulttuurilla (YLE 2010; vrt. YLE 2017). Kommentoijia neuvottiin esimerkiksi pitäytymään uutisen kommentoinnissa sen sijaan, että he olisivat keskustelleet ensisijaisesti keskenään (YLE 2010), joten kommenttien affektiivinen dynamiikka muodostui toisenlaiseksi kuin esimerkiksi Paasosen (2014; 2015) tai Pantin (2016) tutkimuksissa, joissa verkkokeskustelu hyvin pian erkanee alkuperäisen päivytyksen aiheesta. Lisäksi esimerkiksi linkkien jakaminen kommentteissa oli sääntöjen mukaan suoraan kiellettyä (YLE 2010), mikä selittänee esimerkiksi meemimateriaalin puuttumisen. Lisäksi keskustelun valvojan tuli hyväksyä jokainen kommentti ennen julkaisua. YLE toisin sanoen pyrki kommentointiohjeilla ja valvonnalla aktiivisesti vaikuttamaan keskusteluiden affektiivisiin intensiteetteihin estämällä sellaisten viestien julkaisun, jotka voisivat suunnata keskustelua esimerkiksi rasistiseen tai herjaavaan sävyyn (ibid.).

Keskustelun tahmaiset keskukset

Ydinvoiman historiaan aina radiumin löytämisestä lähtien on liitetty vahvasti erilaisia myyttejä hulluista tieteilijöistä avaruusajan utopioihin, jotka kaikki kuvastavat, kuinka mielipiteitä jakavasta asiasta on kyse (Weart 2012). 1950-luvulta alkaen ydinvoiman käyttö on sekä länsimaissa että muualla liitetty vahvasti kansallisen edistyksen ja modernisoinnin projektiin, ja ydinvoiman käyttöönottoa on pidetty edellytyksenä talouskasvulle niin Suomessa, Japanissa kuin Etelä-Koreassakin (Vehkalahti 2017; Shun'ya & Loh 2012; Penney 2012; Jasanoff & Kim 2009). Ydinvoimaa voidaan toisin sanoen pitää esimerkiksi Zika-viruksen tapaan teknis-tieteellisenä ilmiönä, johon on tarrautunut hyvin monenlaisia toiveita ja pelkoja, jotka liittyvät erityisesti ihmisten ja ympäristön tulevaisuuteen ja terveyteen (Oikkonen 2017, 682). Tätä kulttuurihistoriallista

taustaa vasten tarkasteltuna Fukushima uutisoinnin kommenttien voidaan nähdä tekevän näkyväksi ydinvoimaan, (tieteelliseen) asiantuntijuuteen ja luottamukseen liittyviä affektiivisiä kytkentöjä.

Fukushima Daiichin uutisointia kommentoivista keskusteluista voi edellä esittelemäni erittelyn perusteella tunnistaa ainakin kolme hahmoa, joita voidaan pitää Paasonen (2014; 2015) kuvaamina keskustelun tahmaisina solmukohtina: ydinvoiman vastustajat, kannattajat ja asiantuntijan tai auktoriteetin roolissa esiintyvät henkilöt. Ensin erittelen jokaisen hahmon ja siihen tarrautuvia affektiivisiä intensiteettejä ja merkityksiä yleisemmällä tasolla, jonka jälkeen käytän otoksen kahta kommentoiduinta juttua esimerkkinä siitä, kuinka hahmot toimivat kommentteissa ja vaikuttavat keskustelun affektiiviseen dynamiikkaan.

Ydinvoiman kannattajan ja vastustajan hahmot toimivat keskustelussa ennen kaikkea viholliskuvien tapaan (vrt. Pantti 2016; Nikunen & Pantti 2017). Esimerkiksi kuvaillaessaan ydinvoiman vastustajia hysteerisiksi hipeiksi, jotka vaativat paluuta esiteolliseen aikaan, Fukushima Daiichin onnettomuuteen liittynyt pelko ja arvaamattomuus tarrautuu vastustajan hahmoon, mutta samalla kommentoija tuottaa käsityksen itsestään rationaalisena ja modernia länsimaista elämäntapaa edustavana toimijana. Ydinvoiman vastustajien vastustajiksi itsensä asemoineet kommentoijat pyrkivät lisäksi usein korostamaan omaa teknologista tietämystään.

Ydinvoiman kannattajia vähättelemään pyrkivissä kommentteissa puolestaan ydinvoiman kannattajan hahmossa tiivistyi ihmisen erehtyvyys ja ahneus. Tällaiset kommentoijat asemoivat itsensä ydinonnettomuuden ja luonnonkatastrofin uhrien puolelle ja pyrkivät herättämään empatiaa muissa kommentoijissa. Toisin sanoen molemmilla hahmoilla pyrittiin suuntaamaan keskustelun affektiivisiä intensiteettejä, jos ei oman näkökulman puolelle, niin toista vastaan (vrt. Paasonen 2014; 2015).

Kolmas keskustelun tahmaiseksi solmukohtaksi muodostunut hahmo asettuu niin ikään suhteeseen ydinvoimakantojen kanssa, sillä se veti puoleensa sekä ydinvoiman kannattajien että vastustajien kiinnostusta ja reaktioita. Asiantuntijahahmon tahmaisuus havainnollistuu hyvin STUK:n pääjohtaja Jukka Laaksoessa, joka esiintyi yhteensä seitsemässä otoksen jutuista, joista yksi oli aineiston kommentoiduin ("STUKin pääjohtaja arvostelee kovin sanoin Japanin pelastustoimia", YLE Uutiset 16.3.2011). Kommentoiduimmassa jutussa Laaksonen kritisoi voimakkaasti japanilaisia viranomaisia Fukushima pelastustöiden hitaudesta ja huonosta tiedottamisesta. Kommentoijat nostivat esiin erityisesti kontrastin Laaksoen lausuntojen ja STUK:n oman toiminnan kriisitilanteissa. Jutun kommentti 101 kiteyttää näkökulman:

Täytyy ihmetellä miten Jukka Laaksoella on varaa arvostella Japanin pelastustoimia, kun STUK:n oma toiminta vaikuttaa täysin koulupoikamaiselta. Nettisivut kaatuu muutamista käyttäjistä ja viiden päivän "harjoituspäivystyksestä" Japanin kriisin yhteydessä STUK:n edustaja valittaa TV:ssä, että heidän henkilöstö ei enää kestä jos kriisi vielä jatkuu. Herääkin kysymys, valvooko kukaan onko STUK kykenevä organisaatio hoitamaan sille annettua tehtävää?

Samanhenkisissä kommentteissa nostettiin usein esille STUK:n verkkosivujen ongelmien ja organisaation edustajien vaihtelevien mediaesiintymisten lisäksi Olkiluodon ydinvoimalatyömaan viivästykset sekä STUK:n epäonnistunut kriisitiedottaminen Tshernobylin ydinonnettomuuden aikaan vuonna 1986 (ks. Timonen & al. 1987). Kommentoijat pitivät edellä mainittuja tapauk-

sia viitteenä siitä, että STUK:n asiantuntijat eivät kenties Suomea koskevan kriisitilanteen sattuessa olisi luotettavia tai puolueettomia hoitamaan säteilyturvallisuuden valvontaa tai kansalaisille suunnattua kriisitiedotusta. Erityisesti kommentoijat, jotka viittasivat STUK:n toimintaan Tshernobylin onnettomuuden aikana, ilmaisivat selkeää epäluottamusta keskusta kohtaan. Samassa yhteydessä kommentoijat syyttivät STUK:ta joko paniikin lietsomisesta tai Fukushima Daiichin tilanteen hyssyttelystä. Toisin sanoen kommentoijat arvelivat myös STUK:n pyrkivän tavalla tai toisella ohjaamaan aiheen ympärillä käydyin keskustelun affektiivista dynamiikkaa.

Laaksoseen ja hänen edustamaansa asiantuntijahahmoon liittyi myös voimakasta paheksuntaa. Kommentoijat pitivät erityisesti Laaksosen kommentteja YLE:n 16.3. julkaistussa haastattelussa asiattomina, sillä hän kritisoi avoimesti japanilaisia Fukushima Daiichin jäähdytystöiden huonosta hoitamisesta ja aprikoi syyn olevan japanilaisessa kulttuurissa (”STUKin pääjohtaja arvostelee kovin sanoin Japanin pelastustoimia”, YLE Uutiset 16.3.2011). Kommentti 143 tiivistää tämän osan Laaksoseen kohdistuneesta kritiikistä:

Uskoman arrogantia roskaa tuottaa mies merkittävässä asemassa.... harvoin olen kuullut vastaavaa besserwisseriä näin vakavassa asiassa. Itsekin reilut 20 vuotta säteilyvalvonnan kanssa toimineena kehottaisin käyttämään vähän rakentavampaa asennetta.

Laaksosen koettiin toisin sanoen rikkovan asiantuntijaposition liittyviä oletuksia hillitystä ja harkitusta käytöksestä. Lisäksi, kuten yllä mainittujen Greenpeacen ja ydinvoimavastaisten poliitikkojen tapauksessa, myös Laaksosen koettiin toimivan tilanteen vakavuuteen nähden sopimattomasti. Tässä yhteydessä monissa kommentteissa Laaksosen hahmoon liitettiin häpeää ja myötähäpeää, niin voimakkaasti kommentoijat kokivat Laaksosen rikkoneen sopivan käytöksen rajoja (Every 2013; Probyn 2005). Laaksosesta toisin sanoen muodostui tilannetajuttoman esimiehen stereotyyppi, joka erään kommentoijan sanoja mukailleen ”latelee mielipiteitään tuhansien kilometrien päästä kahvikupin ja kampaviinerin ääreltä” ymmärtämättä käytännön työn realiteetteja (”STUKin pääjohtaja arvostelee kovin sanoin Japanin pelastustoimia”, YLE Uutiset 16.3.2011, kommentti 36).

Laaksosen kommentteille löytyi myös ymmärtäjiä. Laaksosen lausuntoja puolustavissa kommentteissa peräänkuulutettiin hänen itsensäkin mainitsemaa mutta sen tarkemmin määrittelemätöntä ”insinöörijärkeä”. Tulkitsen sen tarkoittavan rationaalista teknologia- ja ratkaisukeskeistä suhtautumista Fukushima Daiichin ydinvoimalaonnettomuuteen, jonka vastakohtaksi rakentuu edellä kuvattu hysteerinen ydinvoiman vastustaja. Laaksosen kanssa samaa mieltä olevat kommentoijat pitivät japanilaisiin kohdistettua kritiikkiä oikeutettuna ja perusteltuna.

Tästä näkökulmasta tarkasteltuna Laaksosen edustamaan asiantuntijahahmoon liittyi luotettavuutta ja varmuutta, eikä hänen asiantuntijuuttaan tai tilannetajuaan kyseenalaistettu. Vähättelemällä japanilaisia ja korostamalla suomalaista ydinvoimaosaamista Laaksosen ja häntä tukevat kommentoijat uusintavat niin sanottua ydinvoiman turvallisuusmyyttiä (Jasanoff & Kim 2009; Penney 2012; Weart 2012), jonka mukaan ydinvoima voi toisten käsissä olla riskialtista, mutta omassa kansallisessa kontekstissa turvallista. Asiantuntijoihin kriittisesti suhtautuneet kommentoijat puolestaan kokivat saman näkökulman esimerkkinä ihmisen hybriksestä luonnon edessä.

Kaikki edellä luonnostellut kolme hahmoa nousevat kiinnostavalla tavalla esiin muun muassa otoksen toiseksi kommentoidummassa jutussa ja sen kommentteissa (”Katainen toivoo malttia ydinvoimakeskusteluun”, 13.3.2011 klo 12.04, 146 kommenttia). Lyhyessä haastattelussa silloinen valtiovarainministeri ja kokoomuksen puheenjohtaja Jyrki Katainen toivoo “[...] ettei Japanin luonnonkatastrofia yritettäisi hyödyntää lyhytkatseisesti kotimaan politiikassa” ja toteaa, että ”Olisi järkevää, ettei hypitä haudoilla ennen kuin on saatu tietää, mitä oikeasti on tapahtunut ja mitä ei ole”. Lopuksi Katainen ilmoittaa STUK:n olevan Suomessa paras taho arvioimaan ydinvoiman riskejä. (Ibid.)

Kataisen lausunnot asettuvat edellä referoidussa jutussa ja alla lainatussa kommentissa asiantuntija- tai auktoriteettihahmon lisäksi osaksi ydinvoiman kannattajan hahmoa. Viittaamalla ”haudoilla hyppimiseen” Katainen ilmaisee paheksuntansa hänen mielestään liian pikaisia johtopäätöksiä tehneitä kohtaan, ja kommenttien tarjoamasta kontekstista voi päätellä, että tällä viitataan ydinvoiman vastustajiin. Lisäksi Katainen tukee lausunnollaan STUK:n asiantuntijuutta, vakuuttaen yleisöään siitä, että järjestö on tilanteen tasalla sekä Suomen että Japanin tilanteen suhteen.

Jutun ainoana haastateltuna vaikuttajana Katainen asettuu auktoriteetin asemaan, ja kuten STUK:n Laaksosen tapauksessa, hänen kommenttinsa jakoivat kommentoijien mielipiteitä. Osa koki Kataisen kommentit asiattomana puuttumisena julkiseen keskusteluun, ja osa piti niitä tarpeellisena muistutuksena harkinnasta. Esimerkiksi kommentti 126 edustaa Kataista tukevaa kantaa:

Ihan oikein Katainen kommentoi. Eikös Arhinmäki jo sanonut et ydinvoimaloiden rakentaminen pitäisi perua ja perustelea näkemystään Japanin ydinvoimalaonnettomuudella. Tätä suuremmalla syyllä tänne Suomeen pitäisi rakentaa enempi ydinvoimaa! Eikä noihin tsunami&maanjäristys riskialueille.

Kuten yllä oleva kommentti havainnollistaa, Vasemmistoliiton silloisesta puheenjohtajasta Paavo Arhinmäestä muodostui Kataisen haastattelun kommentteissa hänen vastakohtanaan toimiva tahmainen hahmo, joka edusti ydinvoiman vastustusta. Vaikka Arhinmäen lausuntoja käsitellyt uutinen ei valikoitunut analysoituun otokseen, koska sitä ei ollut syystä tai toisesta avattu kommentoinnille, häneen viitattiin Kataista käsitelleen jutun kommentteissa kuudesti ja useita kertoja myös muiden uutisten kommentteissa. Myös Kataiseen viitattiin muiden uutisten kommentteissa toistuvasti, usein esimerkkinä oikeistopoliitikkojen ydinvoimamyönteisyydestä (vrt. Ruostetsaari 2017). Kummankin poliitikon hahmo myös ylläpiti keskustelua vetämällä puoleensa uusia kommentteja: kommentteihin, joissa viitattiin jompaankumpaan, vastattiin hyvin usein ja kärkkäästi.

Ydinvoiman vastustajan ja kannattajan sekä asiantuntijan affektiivisesti tahmaiset hahmot tuovat esille, miten ydinvoimaan liittyvät poliittiset arvotukset kietoutuvat kommenttikeskusteluiden affektiivisiin intensiteetteihin. Jokainen kolmesta hahmosta vetää puoleensa sekä keskustelijoiden mielenkiintoa, hyväksyntää että torjuntaa ja suuntaa keskustelujen intensiteettejä ja tuottaa erontekoja keskustelijoiden välille (vrt. Paasonen 2014, 29), kuten edellä kuvatut esimerkit havainnollistavat. Nämä eronteot ja niihin kietoutuva tahmainen affekti pitää keskustelua yllä ja saa sen versomaan uusiin suuntiin – vaikka YLE:n kommentointiohjeistus estikin tilanteen, jossa keskustelu alkoi elää niin sanotusti täysin omaa elämäänsä.

Fukushima Daiichin onnettomuuden uutisten kommentointi ja sen affektiivinen dynamiikka vahvoine polarisaatioineen teki näkyväksi, kuinka

monimutkaisiin teknis-tieteellisiin ilmiöihin liittyy voimakkaita affektiivisia intensiteettejä, jotka ovat usein kytköksissä kulttuurisesti jaettuihin kertomuksiin kyseisestä ilmiöstä. Esimerkiksi toistuvat viittaukset Tshernobylin ydinonnettomuuteen ja sen vaikutuksiin ihmisiin ja ympäristöön heijastavat tapaa, jolla ydinvoimaonnettomuuksiin liittyvät kertomukset tarjoavat vertailukohdan ja resonoivat affektiivisesti uuden, epävarman tilanteen kohdassa. Samoin Fukushima Daiichin uutisointi ja sen kommentit nostavat esiin puoluepolitiikkaan liittyviä arvotuksia tieteestä, teknologiasta, ympäristöstä ja taloudesta (ks. myös Jasanoff ja Kim 2009). Esitän, että nämä intensiteetit yhdessä edellä kuvatun polarisaation kanssa vaikuttavat siihen, millaiseksi keskustelujen affektiivinen dynamiikka muodostuu, ja miten ne vetävät keskustelijoita puoleensa.

Lopuksi

YLE:n verkkosivuilla käydyt kommenttikeskustelut, niiden voimakas polarisaatio ja esimerkiksi toistuvat syytökset paniikinlietsonnasta ja hyssyttelystä tekevät näkyväksi kamppailun julkisesta verkottuneesta tilasta ja siellä käydystä keskustelusta. Fukushima Daiichin onnettomuus uutisten kommentissa esiintyneiden affektiivisesti tahmaisten hahmojen kautta kommentoijat pyrkivät määrittelemään, kenellä on oikeus ilmaista julkisesti mielipiteitään ydinvoimaonnettomuudesta (vrt. Vehkalahti 2017; Kangaspunta 2016).

Keskustelun jakolinjojen voimakkuutta selittänee ainakin osittain se, että Fukushiman ydinonnettomuus osui yhteen huhtikuun 2011 eduskuntavaalikampanjoinnin kanssa, ja julkisen keskustelun ilmapiiri oli siksi jo valmiiksi latautunutta. Tähän viitaisi myös artikkeliin analysoidun aineisto-otoksen toiseksi kommentoiduin juttu ("Katainen toivoo malttia ydinvoimakeskusteluun", YLE Uutiset 13.3.2011), jossa kokoomuksen puheenjohtajana tuolloin toiminut Jyrki Katainen viittasi epäsuorasti vaalikampanjoinnissa Fukushima Daiichin onnettomuuden hyödyntämiseen.

Oikkosen (2017) sekä Weartin (2012) havaintoihin sekä Ahmedin (2004, 91) näkemykseen affektin ja sen tahmaisuuden suhteesta aikaisempiin tapahtumiin perustuen esitän, että ydinvoiman kaltaisen, ilman erityistä kriisin tuntuakin ihmisiä vahvasti jakavan poliittisen aiheen affektiivinen tahma lisäsi YLE:n verkkosivujen keskusteluiden vetovoimaa. Lisäksi se, että Japanin maanjäristyksen, tsunamin ja ydinonnettomuuden kolmoiskatastrofia käsiteltiin suomalaisessa uutismediassa akuuttina kriisinä yli 8000 kilometrin maantieteellisestä etäisyydestä huolimatta, saattoi vaikuttaa siihen, että kommentoijat kokivat asian keskustelun arvoiseksi (vrt. Ahmed 2004, 76–77; Pantti et al. 2012).

Fukushima Daiichin voimalan tapahtumia ja onnettomuuden vaikutuksia käsitelleiden uutisten kommentit havainnollistavat hyvin myös sitä, miten affekti kiertää ja käy tahmaiseksi toiston kautta (Ahmed 2004, 91–95). Toiston voima korostuu sekä asiantuntijoiden rauhoittelupuheessa että viittauksissa Tshernobylin ydinvoimaonnettomuuteen. Molemmissa tapauksissa toiston affektiivinen vetovoima ei liity vain asioiden välillä eksplisiittisesti muodostuviin yhteyksiin, vaan se toimii myös implisiittisellä tasolla (Ahmed 2004, 93).

Esimerkiksi Tshernobyl-viittauksissa eksplisiittinen taso on melko selvä: sekä Fukushima Daiichissa että Tshernobylissä on kyse poikkeuksellisista ja vaikutuksiltaan laajoista onnettomuuksista. Implisiittisellä tasolla Tshernobyl-viittaukset kuitenkin heijastavat kulttuurisesti jaettuja pelkoja, jotka liittyvät

ydinvoimaan ja ydinaseisiin: syövän, sairauden ja kuoleman pelkoa (Weart 2012). Ahmedia mukaillen, viittaamalla Fukushima Daiichin yhteydessä Tshernobyliin, niiden välille muodostuu yhteys ja Tshernobylin affektiivisestä painolastista tulee osa Fukushima Daiichin painolastia. Samalla tavoin asiantuntijapuhe ydinvoiman turvallisuudesta suomalaisessa kontekstissa pyrkii muodostamaan yhteyden suomalaisuuteen liitettyjen ominaisuuksien ja ydinvoiman välille.

Vaikka artikkelin empiirinen aineisto poikkeaa tyypillisestä 2010-luvun verkkokeskustelujen dynamiikkaa käsittelevästä tutkimuksesta, analyysini vahvistaa lukuisia aikaisemmin tehtyjä havaintoja, ennen kaikkea koskien verkkokeskusteluiden polarisaatiota ja ärhäkkää politisoitumista. Vaikka analysoimistani keskusteluista puuttui räikein häiriökäyttäytymiseksi mielletty ilmaisu, keskustelijoiden tapa asemoida itsensä yhteen leiriin ja alentaa toista heijastelee esimerkiksi Paasosen (2014; 2015) havaintoja siitä, että verkkokeskustelijat pyrkivät aktiivisesti saamaan irti reaktioita toinen toisistaan, ja että voimakkaasti ärsyttävät tai liikuttavat aiheet houkuttavat enemmän keskustelijoita.

Yllä analysoimieni STUK:n pääjohtaja Laaksosen ja valtiovarainministeri Kataisen haastatteluiden tapauksessa valtaosa kommentoijista ilmaisi närkästystä joko jutussa esiintynyttä henkilöä tai muita kommentoijia kohtaan. Toisin sanoen juttujen aiheen affektiivinen intensiteetti ja tahmaisuus vetivät kommentoijia puoleensa, ja keskustelu pysyi yllä kommenttien ja niissä toistuvien hahmojen ja teemojen kautta. Lisäksi keskusteluiden affektiivisen dynamiikan tarkastelun kannalta analysoimani aineiston ilmaisun siistiys verrattuna muihin verkkokeskusteluihin antaa epäsuorasti viitteitä siitä, että verkkokeskusteluiden affektiivisen dynamiikan aktiivinen hallinta todella auttaa hillitsemään esimerkiksi avoimen rasistista puhetta.

Verkottuneessa julkisuudessa affektiivinen intensiteetti kiertää jaettujen merkitysten ja tulkintojen mukana, tarrautuen toisiin ideoihin, kuviin tai kehoihin toisiin enemmän ja liukuen toisten yli. Fukushima Daiichin tapauksessa affektiivisesti tahmaiset siteet sitoivat onnettomuuskertomuksen osaksi laajempaa kulttuurista narratiivia ydinvoimasta ja ydinvoimaonnettomuuksista, jonka ympärille kietoutuu erilaisten pelkojen ja toiveiden tiheikkö (vrt. Oikkonen 2017). Verkottuneen julkisuuden affektiiviset intensiteetit toisin sanoen toimivat sekä kehollisen, hetkellisen affektin tasolla että luovat tahmaisia yhteyksiä menneen, tulevan ja nykyisyyden monien tasojen ja tulkintojen välille. Verkottuneet viestinnän välineet verkkouutisista sosiaalisen median sovelluksiin tuovat nämä yhteydet ja niistä käydyt määrittelykamppailut aikaisempaa paremmin näkyville avaten uusia näköaloja tutkimukselle ja teorialle.

Lähteet

Uutislähteet

YLE Uutiset (11.3.2011) ”Paine nousee Japanin turmaydinvoimalassa – tuhansia evakuoitu”. 11.3.2011 klo 14.09. *Yle.fi*. <<https://yle.fi/uutiset/3-5324081>> (linkki tarkistettu 15.10.2018.)

YLE Uutiset (13.3.2011) ”Katainen toivoo malttia ydinvoimakeskusteluun”. 13.3.2011 klo 12.04. *Yle.fi*. <<https://yle.fi/uutiset/3-5324676>> (linkki tarkistettu 12.10.2018.)

YLE Uutiset (14.3.2011a) ”STUK: Fukushimassa polttoaine todennäköisesti vaurioitunut”. 14.3.2011 klo 13.38. *Yle.fi*. <<https://yle.fi/uutiset/3-5325038>> (linkki tarkistettu 12.10.2018.)

YLE Uutiset (14.3.2011b) "Fysiikan professori: Ydinvoimahysteriaan ei syytä". 14.3.2011 klo 16.56. *Yle.fi*. <<https://yle.fi/uutiset/3-5324999>> (linkki tarkistettu 12.10.2018.)

YLE Uutiset (15.3.2011) "Loviisa pelkää Japanin vaikutuksia ydinvoimapäätöksiin". 15.3.2011 klo 07.08. *Yle.fi*. <<https://yle.fi/uutiset/3-5326307>> (linkki tarkistettu 11.10.2018.)

YLE Uutiset (16.3.2011) "STUKin pääjohtaja arvostelee kovin sanoin Japanin pelastustoimia". 16.3.2011 klo 12.18. *Yle.fi*. <<https://yle.fi/uutiset/3-5326479>> (linkki tarkistettu 17.5.2018.)

Kirjallisuus

Ahmed, Sara (2004) *The Cultural Politics of Emotion*. Edinburgh: Edinburgh University Press.

Ahmed, Sara (2010a) "Creating Disturbance. Feminism, happiness and affective differences". Teoksessa Liljeström, Marianne & Paasonen, Susanna (toim.) (2010) *Working with Affect in Feminist Readings. Disturbing differences*. London: Routledge, 31–44.

Ahmed, Sara (2010b). "Happy objects". Teoksessa Gregg, Melissa & Seigworth, Gregory J. (toim.) *The Affect Theory Reader*. Durham: Duke University Press, 29–51.

boyd, danah (2010) "Social Network Sites as Networked Publics: Affordances, Dynamics, and Implications". Teoksessa Papacharissi, Zizi (toim.) (2010) *A Networked Self: Identity, Community, and Culture on Social Network Sites*. New York: Routledge, 39–58.

Every, Danielle (2013) "'Shame on you': The language, practice and consequences of shame and shaming in asylum seeker advocacy". *Discourse & Society* vol. 24:6, 667–686. <[DOI:10.1177/0957926513486223](https://doi.org/10.1177/0957926513486223)>

Jasanoff, Sheila & Kim, Sang-Hyun (2009) "Containing the Atom: Sociotechnical Imaginaries and Nuclear Power in the United States and South Korea". *Minerva* 47, 119–146.

Kangaspunta, Veera (2016) "Talvivaara ja kommenteissa keskustelevat julkisot. Keskustelunanalyttinen menetelmäkokeilu verkkouutisten kommentoinnista". *Media & viestintä* vol. 39:1, 24–54.

Koivunen, Anu (2008) "Affektin paluu? Tunneongelma suomalaisessa mediatutkimuksessa". *Tiedotustutkimus* vol. 31:3, 5–24.

Matamoros-Fernández, Ariadna (2017) "Platformed racism: the mediation and circulation of an Australian race-based controversy on Twitter, Facebook and YouTube". *Information, Communication & Society*, vol. 20:6, 930–946. <[DOI: 10.1080/1369118X.2017.1293130](https://doi.org/10.1080/1369118X.2017.1293130)>

Nikunen, Kaarina (2015) "Politics of Irony as the Emerging Sensibility of the Anti-Immigrant Debate". Teoksessa Andreassen, Rikke & Vitus, Katherine (toim.) (2015) *Affectivity and Race: Studies from the Nordic Context*. Farnham: Ashgate, 21–42

Nikunen, Kaarina. & Pantti, Mervi (2017) "Affektiivinen julkisuus, moraaliset tunteet ja tahmaiset kuvat". Teoksessa Maasilta, Mari & Pantti, Mervi (toim.) (2017) *Pakolaisuus, tunteet ja media*. Tampere: Vastapaino.

Oikkonen, Venla (2017) "Affect, technoscience and textual analysis: Interrogating the affective dynamics of the Zika epidemic through media texts". *Social Studies of Science*, vol. 47:5, 681–702. <[DOI:10.1177/030631271772376](https://doi.org/10.1177/030631271772376)>

Paasonen, Susanna (2014) "Juhannustanssien nopea roihu ja Facebook-keskustelun tunneintensiteetit". *Media & viestintä* vol. 37:4, 22–39.

Paasonen, Susanna (2015) "A Midsummer's Bonfire: Affective Intensities of Online Debate". Teoksessa Hillis, Ken; Paasonen, Susanna & Petit, Michael (toim.) (2015). *Networked Affect*. Cambridge: MIT Press, 27–42.

Pantti, Mervi (2016) "'Despicable, Disgusting, Repulsive!!!' Public Emotions and Moralities in Online Discussions About Violence Towards Refugees". *Javnost - The Public*, vol. 23:4, 363–381. <[DOI:10.1080/13183222.2016.1248099](https://doi.org/10.1080/13183222.2016.1248099)>

Pantti, Mervi; Wahl-Jorgensen, Karin & Cottle, Simon (2012) *Disasters and the Media*. New York: Peter Lang.

Papacharissi, Zizi (2002) "The Virtual Sphere: The Internet as Public Sphere". *New Media & Society*, vol. 4:9, 9–27.

Papacharissi, Zizi (2014) *Affective Publics. Sentiment, Technology, and Politics*. Oxford: Oxford University Press.

Penney, Matthew (2012) "Nuclear Nationalism and Fukushima". *The Asia-Pacific Journal Japan Focus*, vol. 10:11:2, 1–21.

- Probyn, Elspeth (2005) *Blush: Faces of Shame*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Rheingold, Howard (2000) *The Virtual Community. Homesteading on the Electronic Frontier*. Cambridge: MIT Press.
- Rost, Katja; Stahel, Lea & Frey, Bruno S. (2016) "Digital Social Norm Enforcement: Online Firerstorms in Social Media". *PLoS ONE*, vol. 11(6): e0155923. <[DOI:10.1371/journal.pone.0155923](https://doi.org/10.1371/journal.pone.0155923)>
- Ruostetsaari, Ilkka (2017) "Stealth democracy, elitism, and citizenship in Finnish energy policy". *Energy Research & Social Science*, vol. 37, 93–103. <[http://dx.doi.org/10.1016/j.erss.2017.06.022](https://dx.doi.org/10.1016/j.erss.2017.06.022)>
- Shifman, Limor (2014). *Memes in digital culture*. Cambridge: MIT Press.
- Shun'ya, Yoshimi & Loh, Shi-Lin (2012) "Radioactive Rain and the American Umbrella". *The Journal of Asian Studies*, vol. 71:2, 319–331.
- Timonen, Ilkka; Kallio, Riitta & Mörä, Tuomo (1987) *Tshernobylin voimalaonnettomuus lehdistössä*. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Vehkalahti, Pertti (2017) *Pohjoisen ydinmylly. Julkinen keskustelu Fennovoiman ydinvoimalasta 2007–2013*. Tampere: Tampere University Press. <<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-0541-3>>
- Weart, Spencer R. (2012). *The Rise of Nuclear Fear*. Cambridge: Harvard University Press.
- Wetherell, Margaret (2012) *Affect and Emotion. A New Social Science Understanding*. London: Sage.
- YLE Uutiset (2010). *Komentoidaan!* 29.1.2010 klo 10.34. *Yle.fi*. <<https://yle.fi/uutiset/3-5431326>> (linkki tarkistettu 22.5.2018)
- YLE Uutiset (2017). *Komentointiohje*. 2.11.2017. *Yle.fi*. <<https://yle.fi/aihe/komentointiohje>> (linkki tarkistettu 22.5.2018.)
- Zummo, Marianna, L. (2017) "A Linguistic Analysis of the Online Debate on Vaccines and Use of Fora as Information Stations and Confirmation Niche". *International Journal of Society, Culture & Language*, vol. 5:1, 44–57.